

Sammendrag og anonymisert versjon av uttalelse - spørsmål om etnisk diskriminering - tollvesenet

A klagde til LDO på en hendelse i tollkontrollen på Flesland flyplass som han mener er i strid med diskrimineringslovens regler. A hevder at han i kontrollsituasjonen ble forskjellsbehandlet på grunn av sin etniske bakgrunn, og at tollkontrolløren kom med nedsettende utsagn som tilsa at A ble stanset fordi han hadde en annen nasjonal opprinnelse.

Det følger av bevisbyrdereglene i diskrimineringsloven § 10 og Likestillings- og diskrimineringsnemndas praksis at en påstand alene ikke er nok til å konstatere diskriminering. As påstand kunne ikke støttes av sakens omstendigheter for øvrig, og saken ble stående påstand mot påstand. Ombudet konkluderte med at det ikke ble handlet i strid med diskrimineringsloven § 4 da A ble stanset for tollkontroll.

Saksnummer: 10/1934

Lovanvendelse: diskrimineringsloven § 4

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

A ankom Flesland flyplass med DY XX fra London, og passerte tollslusen ca. kl. 12. A hadde kun håndbagasje med. I tollslusen ble han stanset av tollinspektør B og bedt om å vise legitimasjon, noe han gjorde i form av sitt norske pass. A spurte hvorfor han måtte vise pass på nytt etter passkontrollen hos politiet, og det oppsto uenighet.

På dette tidspunktet sto A fortsatt i fellesområdet i tollslusen, og B ba A om å bli med inn i kontrollsonen, som er skjermet for andre passasjerer. A fremviste på forespørsel sitt førerkort, som en annen form for legitimasjon. B ba så A om å bli med inn på et undersøkelsesrom, ettersom det nå var kommet en annen passasjer inn i kontrollsonen sammen med Bs kollega.

A ble med inn på undersøkelsesrommet. Diskusjonen fortsatte, men As bagasje ble ikke kontrollert. Til slutt beklaget A situasjonen, og fikk tilbake sitt pass og førerkort. Han fikk så forlate tollslusen. Ute i ankomsthallen henvendte A seg i Tollregion Vest-Norges ekspedisjonsluke for å få snakke med en leder om hendelsen, men gikk ikke videre med det når det var B som svarte i luken.

A bestemte seg deretter for å politianmelde det han oppfattet som rasediskriminerende behandling. Han anmeldte forholdet til politiet på flyplassen, og ombudet har mottatt en kopi av anmeldelsen.

Partenes syn på saken

A:

As hevder at han ble stanset på bakgrunn av sin nasjonale opprinnelse. Han mener at tollinspektør B gikk ut over sine fullmakter da han ba om å få se As pass. Han ble deretter tatt med inn på et undersøkelsesrom, men han ble ikke kontrollert nærmere.

A hevder også at B under diskusjonen uttalte at "folk som deg gjør meg forbanna", noe A oppfattet som en henvisning til hans hudfarge, og en form for rasistisk mobbing.

Tollregion Vest-Norge v/ regiondirektør

Tollregion Vest-Norge har levert en redegjørelse for saken til ombudet, herunder en rapport fra tollinspektør B.

Tollregion Vest-Norge avviser As påstander om diskriminerende behandling. De viser til at Tollvesenet har fullmakt til å be reisende om legitimasjon for å kunne identifisere den reisende. For eksempel vil dette være nødvendig for at Tollvesenet skal kunne gjøre oppslag i egne registre eller for at de skal kunne vurdere om den reisende passer inn i kjente profiler som tollvesenet til enhver tid jobber ut i fra med tanke på smuglingsvirksomhet. Det oppsto en misforståelse om dette i denne saken. Da det oppsto diskusjon ble A bedt om å komme inn i kontrollsonen for å skjerme diskusjonen fra andre reisende.

A ble ikke stanset på bakgrunn av sin hudfarge. Etnisitet er ikke et selvstendig utvalgsriterium for kontroll. Tollvesenet stanser mange reisende for samtale, som hjelpemiddel for å vurdere om videre kontroll skal foretas. I dette tilfellet ble det ikke sett som formålstjenlig å foreta kontroll.

Tollregion Vest-Norge innrømmer imidlertid at det i denne situasjonen kunne og burde ha vært tydeligere kommunikasjon mellom partene hva gjaldt formålet med å vise legitimasjon.

B stiller seg uforstående til As påstand om at han skal ha uttalt at "folk som deg gjør meg forbanna". Det vises herunder også til at han har ca. 20 års erfaring fra Tollregion Vest-Norge, og at det aldri tidligere har kommet klager på diskriminerende oppførsel fra hans side.

På generelt grunnlag viser Tollregion Vest-Norge til at det tas avstand fra alle former for diskriminering, og at de har nulltoleranse for all form for diskriminerende opptreden, adferd og/eller holdninger. De viser til at de ved utvelgelse til tollkontroll alltid tar utgangspunkt i objektive tollfaglige kriterier som er internasjonalt anerkjente samt basert på underretning og god analyse. Videre mener Tollregion Vest-Norge at deres ansatte i etatsutdanningen bevisstgjøres på problemstillinger rundt forskjellsbehandling av personer på grunnlag av etnisitet og nasjonal opprinnelse. Dette er også jevnlig et tema på fagsamlinger.

Rettslig grunnlag

Ombudet kan gi uttalelse om et forhold er i strid med diskrimineringsloven eller ikke, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 2.

Diskrimineringsloven:

Diskrimineringsloven forbyr forskjellsbehandling på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion eller livssyn, jf. loven § 4 første ledd.

Med direkte diskriminering menes at en handling eller unnlattelse har som formål eller virkning at personer eller foretak på grunnlag som nevnt over blir behandlet dårligere enn andre blir, er blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon.

Med indirekte diskriminering menes enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnlattelse som fører til at personer på grunn av forhold som nevnt over blir stilt særlig ufordelaktig sammenliknet med andre.

Forskjellsbehandling som er ”nødvendig for å oppnå et saklig formål, og som ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles”, jf. § 4 fjerde ledd, er tillatt.

Dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at det har skjedd diskriminering, skal det legges til grunn at diskriminering har funnet sted, hvis ikke den som er ansvarlig for handlingen, unnlattelsen eller ytringen sannsynliggjør at det likevel ikke har skjedd diskriminering, jf. diskrimineringsloven § 10.

En påstand om diskriminering er ikke nok til at ombudet kan konkludere med at det er ”grunn til å tro” at diskriminering er skjedd. Påstanden må støttes av andre opplysninger eller sakens omstendigheter for øvrig.

Ombudets vurdering

Ombudet skal ta stilling til om Tollregion Vest-Norge ved Flesland flyplass har handlet i strid med diskrimineringsloven § 4 da A ble stanset i tollslusen 30. oktober 2010.

Det er på det rene at A ble stanset i tollslusen, at han ble bedt om å vise legitimasjon, samt at han ble tatt med inn på undersøkelsesrommet. På bakgrunn av samtalen som der ble foretatt kom tollinspektøren til at det ikke var grunn til å foreta en nærmere kontroll.

A anfører at tollinspektøren skal ha uttalt at "folk som deg gjør meg forbanna". Dette avvises av Tollregion Vest-Norge, som stiller seg uforstående til at A skal ha oppfattet et slikt utsagn. Når det gjelder dette utsagnet står det dermed påstand mot påstand. En påstand alene er ikke tilstrekkelig til at det er grunn til å tro at diskriminering har skjedd, slik at bevisbyrden går over på Tollregion Vest-Norge. A har dermed ikke kunnet vise til konkrete og etterprøvbare omstendigheter i saken som kan underbygge at han ble stanset i kontrollen på grunn av etnisitet.

Når det gjelder anmodningen fra tollinspektøren om at A skulle vise legitimasjon under kontrollen, så har Tollregion Vest-Norge redegjort både for at de har fullmakt til dette og begrunnelsen for at det er behov for at legitimasjon vises for tollerne i tillegg til politiets innreisekontroll. Ombudet legger derfor til grunn at Tollregion Vest-Norge ikke handlet i strid med diskrimineringsloven da de ba A om å fremvise legitimasjon. Ombudet tilføyer også at Tollregion Vest-Norge opplyser at de er kjent med at tollvesenets forespørsel om legitimasjon kan oppfattes som en type innreisekontroll, og at de jobber aktivt med å bevisstgjøre tollvesenets tjenestemenn om dette.

Konklusjon

Tollregion Vest-Norge ved Flesland flyplass har ikke handlet i strid med diskrimineringsloven § 4.

Ombudet vil likevel understreke at offentlige myndigheter har plikt til å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme diskrimineringslovens formål, jf. diskrimineringsloven § 3a første ledd. Dette innebærer at offentlige myndigheter skal

se til at hensynet til likestilling integreres i virksomheten, og at regelverk og forvaltningsvedtak er i samsvar med lovens formål, jf. Ot.prp. nr. 44 (2007-2008) punkt 13.8.4 side 210.

Det er derfor viktig at Tollvesenet sikrer at utvelgelsen for tollkontroll ikke baseres på kriterier som vil være i strid med diskrimineringsloven. Herunder er det også viktig at samtalene med og kontrollen av de reisende gjennomføres på en slik måte at den ikke *oppleves som* diskriminerende. Ombudet viser her til at Tollregion Vest-Norge innrømmer at det i denne situasjonen kunne og burde ha vært tydeligere kommunikasjon mellom partene hva gjaldt formålet med å vise legitimasjon.